

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 14^{ΗΣ} ΜΑΡΤΙΟΥ 1935

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΤΣΑΡΑ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Ὁ Πρόεδρος ἐκφράζει τὴν χαρὰν τῆς Ἀκαδημίας διὰ τὴν ὑπὸ τῆς νομίμου Κυβερνήσεως καταστολὴν τοῦ ἐθνοκτόνου κινήματος τῆς 1^{ης} Μαρτίου 1935.

Ἡ Ἀκαδημία προσεκλήθη εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Association Bourguignone des Sociétés des Savants ἐν Dijon Συνέδριον (Μάιος 1935).

Ὁ κ. Γ. Κυριακὸς ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Τάξεως τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν Γραμματεὺς αὐτῆς ἀντὶ τοῦ κ. Ἐμμ. Ἐμμανουήλ ἐκλεγέντος Γραμματέως τῶν Δημοσιευμάτων.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ. — Ὁ οἶνος κατὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ* ὑπὸ Σπυρ. Α. Δοντᾶ.

Εἰς πάντας εἶναι γνωστὰ αἱ ἐκ τῆς χρονίας ἐξ οἰνοπνεύματος δηλητηριάσεως, ἥτοι τοῦ ἀλκοολισμοῦ, προκαλούμεναι βλάβαι τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἄπαντα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος πάσχουν μᾶλλον ἢ ἥττον βαρείας ἀλλοιώσεις, ἀλλὰ προεξάρχουν τὰ ἐκ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος συμπτώματα.

Αἱ ἀπὸ τοῦ νευρικοῦ συστήματος διαταραχαί, ἀποτελοῦσαι πολλάκις τὴν κυρίαν εἰκόνα τοῦ ἀλκοολισμοῦ, ὀφείλονται εἰς ἀλλοιώσεις τῶν μηνίγγων, τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τῶν περιφερικῶν νεύρων καὶ ἐκδηλοῦνται ὡς διάφοροι ψυχικαὶ καὶ νευρικαὶ παθήσεις.

Αἱ ἀλλοιώσεις δὲ συνίστανται εἰς φλεγμονὰς περιγεγραμμένας ἢ διαχυτοῦς, εἰς αἱμορραγίας, μαλακύνσεις κλπ. ἐδραζομένας ἰδίᾳ καθ' ἃ μέρη εἶναι ἀφθονώτερα τὰ αἱμοφόρα ἀγγεῖα. Κατὰ παρατηρήσεις δὲ τοῦ καθηγητοῦ Μ. Κατσαρᾶ τὸ οἰνόπνευμα δύναται νὰ δράσῃ καὶ ἀμέσως ἐπὶ τὸν νωτιαῖον μυελόν, ἄνευ διαμέσου τινὸς παράγοντος¹.

* SPYR. A. DONIAS.— Le vin contre l'alcoolisme.

¹ M. CATSARAS, *Comptes rendus du 1er Congrès Neurologique International*, Berne, 1931.

Ἐκ τῆς καταχρήσεως δὲ τοῦ οἰνοπνεύματος δὲν βλάπτεται μόνον ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ποιουμένου κατάχρησιν, ἀλλ' ἐπιβαρύνονται κληρονομικῶς καὶ τὰ τέκνα του, ἐφ' ὧν συνηθέστατα παρατηρεῖται πλημμελής σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις καὶ προδιάθεσις πρὸς ἐκδήλωσιν διαφόρων ψυχοπαθειῶν. Ἐκ τῶν στατιστικῶν δ' ἀπεδείχθη, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἐγκληματιῶν κατάγονται ἐξ ἀλκοολικῶν γονέων. Ὁ διευθυντὴς ἰατρὸς τοῦ Δρομοκαϊτείου κ. Μ. Γιαννῆρης, ὅστις εὐγενῶς μοι ἔδωκε τὰ πορίσματα μακρῶν στατιστικῶν παρατηρήσεων καὶ μελετῶν του, ὑπολογίζει εἰς 18⁰/ο ἐν τῷ συνόλῳ τὴν ἀναλογίαν, καθ' ἣν τὸ οἰνόπνευμα ἦτο τὸ παραγωγικὸν προσεχὲς καὶ κληρονομικὸν αἷτιον ἐπὶ τῶν ἐμφανιζόντων ἀτελεῖ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ διαφόρους ψυχοπαθείας.

Ὡς ἀντισταθμίζουσα δ' ἐν μέρει τὴν κακὴν κληρονομικότητα δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ ἐπὶ τῶν ἀλκοολικῶν ἐπερχομένη σὺν τῷ χρόνῳ ἀτροφία τῶν γεννητικῶν ἀδέων (ὄρχων καὶ ὠοθηκῶν) περιορίζουσα τὴν γονιμότητα καὶ ἄγουσα εἰς ἐντελεῖ ἀγονίαν.

Αἱ ψυχικαὶ παθήσεις αἱ ὀφειλόμεναι ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἀλκοολισμόν ἀνέρχονται εἰς τὰς διαφόρους χώρας εἰς τὴν ἀναλογίαν 10-40⁰/ο. Ἡ ἀναλογία αὕτη εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι πολὺ μικροτέρα, 5-6⁰/ο κατὰ τὰς στατιστικὰς τοῦ Δρομοκαϊτείου, τοῦ Αἰγινήτείου καὶ τῶν δημοσίων ψυχιατρειῶν. Ἡ σχετικῶς μικροτέρα αὕτη ἀναλογία τῶν ἀλκοολικῶν φρενοπαθειῶν ἐν Ἑλλάδι ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι παρ' ἡμῶν γίνεται κυρίως καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς χώρας χρῆσις τοῦ οἴνου. Ἀλλὰ τὸ καλὸν τοῦτο τίνει δυστυχῶς νὰ ἐκλείψῃ, διότι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, καθ' ἃ ἤρχισε μεγάλως ἐπεκτεινομένη ἡ κατάχρησις τοῦ οὔζου καὶ τῶν λοιπῶν ἐξ ἀποστάξεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἡ στατιστικὴ δεικνύει σημαντικὴν χειροτέρευσιν. Οὕτως ἐπὶ 5366 ἀσθενῶν, νοσηλευθέντων ἐν τῷ Δρομοκαϊτεῖῳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1887 μέχρι σήμερον, ἡ ἀναλογία τῶν ἀλκοολικῶν ψυχοπαθειῶν μέχρι μὲν τοῦ 1930 ἐκυμαίνετο μεταξὺ 2,25-5,70⁰/ο, τῷ 1931 ἦτο 3,22⁰/ο, τῷ 1932 3,1⁰/ο, τὸ δὲ 1933 ἀνῆλθεν εἰς 6,5⁰/ο. Εἰς τὴν στατιστικὴν δὲ τοῦ καθηγητοῦ Μ. Κατσαρᾶ τὴν ἀνακοινωθεῖσαν εἰς τὸ ἐν Βέρνην Διεθνὲς Νευρολογικὸν Συνέδριον εὐρίσκομεν, ὅτι ἐπὶ 3688 ἀσθενῶν οἱ ἐξ ἀλκοολισμοῦ πάσχοντες κατὰ μὲν τὰ ἔτη 1904-1925 ἦσαν 5,43⁰/ο, κατὰ δὲ τὰ ἔτη 1926-1930 ἀνῆλθον εἰς 7,85⁰/ο. Ὡστε βλέπομεν μεγάλην καὶ ἀπότομον αὐξήσιν τῶν ἐξ ἀλκοολισμοῦ νευροπαθειῶν καὶ ψυχοπαθειῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν Ἑλλάδι.

Ἡ αὐξήσις αὕτη ἀναμφιβόλως ὀφείλεται εἰς τὴν ὀσημέραι αὐξανομένην κατανάλωσιν τῶν ἐξ ἀποστάξεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἧτις εἰς τινα μέρη τῆς χώρας ἀνῆλθεν εἰς λίαν ἐπικίνδυνον βαθμόν. Ταῦτα ἀποδεικνύονται καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς στατιστικῶν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν¹.

Κατὰ τὸ 1920 παρήχθησαν ἐν Ἑλλάδι 7¹/₂ ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα ἀνύδρου

¹ Εἰσηγήσεις καὶ πορίσματα τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην τῆς φορολογίας τοῦ οἰνοπνεύματος. Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, 1934.

οινοπνεύματος, ἐξ ὧν τὸ φορολογηθὲν τῆς ποτοποιίας ἦτο 6 ἑκατομμύρια. Κατὰ τὸ 1929 ἡ παραγωγή ἀνύδρου οινοπνεύματος ἀνῆλθεν εἰς 13½ ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν τὰ 5,4 ἑκατομμύρια διὰ τὴν ποτοποιίαν. Τῷ 1933 ἡ παραγωγή ἠλαττώθη εἰς 10½ ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν πρὸς ποτοποιίαν διετέθησαν μόνον 3 ἑκατομμύρια.

Ἡ τοιαύτη σταθερὰ καὶ μεγάλη ἐλάττωσις τοῦ οινοπνεύματος τῆς ποτοποιίας εἰς τὸ ἥμισυ φαίνεται εὐχάριστος ἐκ πρώτης ὄψεως. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ πραγματικότητα εἶναι ἄλλη, διότι τὸ ποσὸν τοῦτο εἶναι τὸ φορολογούμενον οἰνόπνευμα, ἐνῶ τὸ πρᾶγματι παραγόμενον καὶ καταναλισκόμενον πρὸς πόσιν οἰνόπνευμα εἶναι πολὺ περισσότερον, ὑπολογιζόμενον ὑπὸ τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς 7-8 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων.

Μέγα μέρος τοῦ παραγομένου οινοπνεύματος διαφεύγει τὴν φορολογίαν ἐκ τῶν λειτουργούντων μικρῶν ἀμβύκων, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀποίων μειοῦται ἡ κατανάλωσις τοῦ φορολογουμένου οινοπνεύματος. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι ὅτι ἡ ἐλάττωσις τοῦ τελευταίου συμπίπτει μὲ τὴν αὔξησιν τοῦ διὰ μικρῶν ἀμβύκων παραγομένου οινοπνεύματος. Οὕτω κατὰ τὰς δημοσιευθείσας στατιστικὰς τοῦ Ὑπουργείου οἱ ἐν Ἑλλάδι λειτουργήσαντες ἀμβυκες κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1930-1931 ἦσαν 9288 μὲ ἐλάχιστον ποσὸν παραχθέντος ἀνύδρου οινοπνεύματος 3.368.000 χιλιογράμμων. Κατὰ τὸ ἔτος 1932-1933 οἱ λειτουργήσαντες ἀμβυκες ἀνῆλθον εἰς 16.355 μὲ ἐλάχιστον παραγωγῆς 4.243.000 χιλιογράμμων (Πίναξ 1).

ΠΙΝΑΞ 1.

Περιφέρειαι	1930-1931		1931-1932		1932-1933		Σύνολον κατεχομένων ἀμβύκων
	Ἀμβυκες	Ἐλάχιστον ἀνύδρον οἰνόπνευμα εἰς χιλιογράμματα	Ἀμβυκες	Ἐλάχιστον ἀνύδρον οἰνόπνευμα εἰς χιλιογράμματα	Ἀμβυκες	Ἐλάχιστον ἀνύδρον οἰνόπνευμα εἰς χιλιογράμματα	
Ἀττικοβοιωτία	56	56.000	69	75.600	105	73.000	143
Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία	712	351.000	1.114	351.000	1.157	372.500	1.863
Πελοπόννησος	1.384	996.000	1.300	785.000	1.398	664.700	2.049
Κρήτη	2.517	928.000	4.515	1.080.000	3.791	932.400	6.788
Κυκλάδες	320	100.000	1.115	242.000	1.027	218.000	1.430
Νῆσοι Αἰγαίου	758	213.500	1.802	479.700	1.502	377.800	2.787
Νῆσοι Ἰονίου	124	99.000	325	131.200	303	153.000	433
Ἡπειρος	719	28.500	311	19.800	518	25.500	2.479
Θεσσαλία	1.490	176.000	1.356	191.700	3.220	497.100	4.447
Μακεδονία δυτικὴ	1.043	338.000	2.490	819.800	2.750	722.700	4.071
Μακεδονία ἀνατολικὴ	124	57.000	168	88.700	419	131.400	488
Θράκη δυτικὴ	41	25.800	90	52.600	165	75.000	205
	9.288	3.368.800	14.655	4.317.100	16.355	4.243.100	27.183

Οἱ δ' ὑπάρχοντες νῦν ἐν Ἑλλάδι ἀμβύκες ὑπολογίζονται ὑπὲρ τὰς 27.000 μὲ παραγωγὴν 8 ἑκατομμυρίων χιλιογράμμων ἀνύδρου οἴνοπνεύματος ἑτησίως, ἥτοι ἀναλογεῖ ὑπὲρ τὸ 1 λίτρον ἀνύδρου οἴνοπνεύματος ἑτησίως κατὰ κάτοικον τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ὑπηρεσία δὲ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ὑπολογίζει τὴν δυναμικότητα παραγωγῆς ἀνύδρου οἴνοπνεύματος τῶν ὑπαρχόντων ἀμβύκων ἐν Ἑλλάδι εἰς 1.612.500 χιλιογράμματα κατὰ 24ωρον. Ἀλγεινὴν δ' ἐντύπωσιν προκαλοῦν ἰδίως αἱ περὶ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης ἐκθέσεις τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως προσφύγων περὶ τῆς καταναλώσεως οὔζου καὶ κονιάκ, ἀναβιβαζομένης μέχρι 40 χιλιογράμμων (!) κατ' ἔτος δι' ἕκαστον ἄρρενα κάτοικον ἡλικίας ἄνω τῶν 20 ἐτῶν¹.

Τὸ δὲ χερίστον εἶναι ἡ κακὴ ποιότης τοῦ πινομένου οἴνοπνεύματος. Διότι εἰς τὸν ὄργανισμὸν εἰσάγεται κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ διὰ πρωτογόνων ἀμβύκων καὶ ἐκ διαφορῶν ἐν ζυμώσει εὐρισκομένων οὐσιῶν ἀποσταζόμενον ἀκάθαρτον στεμφυλόπνευμα, περιέχον πολλὰς βλαβεράς οὐσίας. Οὕτω δὲ παρασκευάζονται διάφορα ποτά, ὡς τὸ οὔζον, ἡ σοῦμα, τὸ τσίπουρον, ἡ μαστίχα, ἡ ρακὴ, τὸ μουρόρακον, τὸ κίτρον, ἡ τσικουδιά, ἡ γράπα, ἴσως δὲ καὶ ἄλλα. Τὸ συνήθως εἰς τὸ ἐμπόριον φερόμενον ὡς οὔζον εἶναι μεῖγμα οἴνοπνεύματος (40-45%), ὕδατος καὶ ἀνηθόλης (διὰ τὸ ἄρωμα καὶ τὴν δι' ὕδατος θόλωσιν) προστιθεμένων ἐνίοτε καὶ σταγόνων τινῶν διαφορῶν ἀρωματικῶν ἐλαίων².

Ἡ οἰκιακὴ παρασκευὴ ποσίμου οἴνοπνεύματος διὰ μικρῶν ἀμβύκων ἐπετρέπη διὰ τοῦ νόμου 971(1917), δι' οὗ οἱ κάτοικοι τῶν μικρῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων μετεβλήθησαν εἰς τριημέρους οἴνοπνευματοποιοὺς (καλουμένους οἴνοπνευματοποιοὺς Α' κατηγορίας), δυναμένους νὰ κατεργάζωνται πρὸς παραγωγὴν οἴνοπνεύματος ἐπὶ τριήμερον διαφορῶς οὐσίας, ἥτοι στέμφυλα, μούρα, κόμαρα, δαμάσκηνα, σῦκα καὶ ἀπόσυκα, κεράσια, κορόμηλα, κράνα, ζιζυφα καὶ ὑπολείμματα μέλιτος. Εἶτα ὁ νόμος 3416(1927) ἐπέτρεψε τὴν ἄνευ καταβολῆς φόρου λειτουργίαν τῶν μικρῶν ἀμβύκων ἐπὶ 1-9 τριήμερα ἐπὶ τετράμηνον. Ὁ δὲ νόμος 4650(1930) ἐπέτρεψε τὴν ἐκ τῶν ρηθισῶν ὑλῶν παρασκευὴν στεμφυλοπνεύματος ἢ οὔζου εἰς τὴν Ἠπειρον καὶ τὰς οἰκονομικὰς περιφέρειας Ἡμαθίας καὶ Ναούσης ἐπὶ 1-6 τριήμερα, ἐντὸς τετραμήνου καὶ ἐπὶ καταβολῆς φόρου. Τέλος ὁ νόμος 6078(1934) ἐπεξέτεινε τὰς εὐεργετικὰς ταύτας διατάξεις καὶ εἰς τοὺς νομοὺς Λαρίσσης καὶ Τρικκάλων.

Διὰ τὸ κύριον αἴτιον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν μικρῶν ἀμβύκων καὶ τῆς ἀφθόνου παραγωγῆς στεμφυλοπνεύματος εὐρισκομέν τὰ ἐξῆς εἰς ἕκθεσιν τῶν κκ. I. Καρᾶ καὶ Ἀγ. Ἀγγελοπούλου³. Ἐπειδὴ ἡ φορολογία τοῦ καθαρῶ οἴνοπνεύματος εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ τὰ ἐκ τούτου παρασκευαζόμενα ποτά πολὺ ἀκριβά, οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ

¹ Κ. ΓΑΡΔΙΚΑ, Μαθήματα ἐγκληματολογίας, 1934, σ. 11.

² Σ. ΓΑΛΑΝΟΥ, Χημεία Τροφίμων κλπ., 1934, σ. 822.

³ Εἰσηγήσεις καὶ πορίσματα τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην τῆς φορολογίας τοῦ οἴνοπνεύματος κλπ., σ. 64.

κάτοικοι τῶν μικρῶν πόλεων ἀποστάζουν κατ' οἶκον διὰ μικρῶν ἀμβύκων σοῦμαν ἐκ διαφόρων οὐσιῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν ρηθέντων εὐεργετικῶν νόμων. Τὸ παραγόμενον ἀπόσταγμα δέχεται ν' ἀγοράσῃ τὸ κράτος ἀντὶ 24 δραχμῶν κατὰ χιλιόγραμμον ἀνύδρου οἰνοπνεύματος. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν συμφέρει εἰς τοὺς παραγωγούς, διὰ τοῦτο οὗτοι καταναλίσκουν τὸ ἀπόσταγμά των πρὸς ἰδίαν χρῆσιν, ἢ τὸ πωλοῦν εἰς πολὺ ὑψηλοτέραν τιμὴν. Οὕτως εἰς Θεσσαλίαν τὸ τσίπουρον πωλεῖται κατὰ μέσον ὄρον πρὸς 36 δρχ. κατ' ὄκῆν, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς 75 δρχ. κατὰ χιλιόγραμμον ἀνύδρου οἰνοπνεύματος. Εἰς τὴν Κρήτην αἱ τιμαὶ τῆς σούμας εἶναι μικρότεραι, ἦτοι περίπου 18-23 δρχ. κατ' ὄκῆν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐλαχίστη τιμὴ τῶν 18 δρχ. ἦτοι δρχ. 37,10 κατὰ χιλιόγραμμον ἀνύδρου, εἶναι πολὺ συμφερωτέρα τῶν 24 δρχ., ἃς προσφέρει τὸ κράτος. Ὡστε ὁ παραγωγὸς ἔχει μέγα συμφέρον ν' ἀποστάξῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον οἰνοπνευμα καὶ νὰ μὴ τὸ δίδῃ εἰς τὸ κράτος.

Ὁ γεωπόνος κ. Νομίδης ὑπολογίζει¹ ὅτι, ἐὰν ὁ ἀμπελουργὸς τοῦ Τυρνάβου οἰνοποιήσῃ καὶ πωλήσῃ τὸν οἶνον του πρὸς δρχ. 5 κατ' ὄκῆν, θὰ κερδίσῃ μετ' ἀφαίρεσιν ἐξόδων, τόκων κλπ. καθαρὰς 412 δρχ. ἐξ ἐκάστου στρέμματος. Ἐνῶ ἐὰν ἀποστάξῃ ὀλόκληρον τὴν παραγωγὴν του καὶ πωλήσῃ τὸ τσίπουρον πρὸς 36 δρχ. θὰ εἰσπράξῃ κατὰ στρέμμα 3,000 δρχ. Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι ὁ νόμος κυρίως εἶναι ὁ δημιουργῶν μέγα συμφέρον εἰς τὸν παραγωγὸν καὶ προωθῶν τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων καὶ τῶν μικρῶν πόλεων ν' ἀποστάξουν στεμφυλόπνευμα διὰ τῶν ἀμβύκων.

Ἐχοντες λοιπὸν οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ ἀγρόται εἰς τὴν διάθεσίν των ἀφθονον καὶ εὐθηνὸν ἀπόσταγμα πίνουν κατὰ βούλησιν. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι παράγουν οἶνον, ἔστω καὶ ἐκλεκτόν, ὡς γίνεται εἰς πολλὰς περιφερείας, τὸν πωλοῦν διὰ τοὺς ξένους, αὐτοὶ δὲ πίνουν τὰ ἀποστάγματα.

Ἀλλὰ πλὴν τούτου ὑπάρχει καὶ ἡ πεπλανημένη ἰδέα, ὅτι εἰς τινὰ μέρη οἱ κλιματολογικοὶ ὄροι καθιστοῦν ἀναγκαίαν τὴν πόσιν τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, τὰ ὁποῖα «σηκώνει ὁ τόπος» κατὰ τὴν λαϊκὴν φράσιν. Τοῦτο εἶναι ἀνακριβές. Τὰ ποτὰ ταῦτα εἶναι βλαβερὰ εἰς οἰονδήποτε τόπον.

Ἡ χρῆσις τῶν ἐξ ἀποστάξεως ποτῶν ὀφείλεται καὶ εἰς ἄλλον τινὰ λόγον. Εἶναι γνωστόν, ὅτι τὸ Κοράνιον ἀπαγορεύει εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου. Τούτου δ' ἕνεκα οὗτοι καταφεύγουν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἐξ ἀποστάξεως ποτῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπαγορεύονται ὑπὸ τοῦ Κορανίου, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μωάμεθ (τέλος τοῦ 6^{ου} καὶ ἀρχὰς τοῦ 7^{ου} αἰῶνος) ἡ ἀπόσταξις τοῦ οἰνοπνεύματος ἦτο ἄγνωστος, ἀρχίσασα κατὰ τὸ τέλος τοῦ 13^{ου}, ἐπεκταθεῖσα δὲ μόνον ἀπὸ τοῦ 15^{ου} αἰῶνος. Ἡ ἀνά πάσας δὲ τὰς τουρκικὰς χώρας καὶ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας συνήθεια τῆς πόσεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν διετηρήθη καὶ εἰς τὰ μέρη τὰ ἀποτελοῦντα νῦν τὴν Νέαν

¹ Εἰσηγήσεις κλπ. σ. 65.

Ἑλλάδα. Ἡὐξήθη δὲ σημαντικῶς ἡ συνήθεια αὕτη, ἐπεκταθεῖσα μάλιστα καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα, μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων.

Ταῦτα ἀποδεικνύονται καὶ ἐκ τοῦ πίνακος 2, ἐν ᾧ ἀναγράφεται ἡ κατὰ κάτοικον ἔτησίᾳ κατανάλωσις οἴνοπνευματῶδων ποτῶν εἰς τὰ διάφορα κράτη. Εἰς τὸν πίνακα τοῦτον ἡ παλαιὰ Ἑλλάς κατὰ τὸ 1911

ἦτο κατὰ σειρὰν 8^η, μὲ κατανάλωσιν 0,76 τοῦ λίτρου ἀνύδρου οἴνοπνεύματος κατὰ κάτοικον. Μετὰ τὴν ἀπόκτησιν ὅμως τῶν νέων χωρῶν τὰ πράγματα μετεβλήθησαν, ὥστε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐνῶ εἰς τὰ λοιπὰ κράτη (πλὴν τῆς Ἑλβετίας) παρατηρεῖται μεγάλη ἐλάττωσις τῆς καταναλώσεως οἴνοπνευματῶδων, εἰς τὴν Ἑλλάδα γίνεται τοῦναντίον σημαντικὴ αὐξήσις, μὲ ἀναλογίαν, ἥτις κατὰ τὸ 1934 ἔφθασεν 1,30 κατὰ

κάτοικον. Ἐὰν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα ἡ αὐξήσις δὲν εἶναι σχετικῶς πολὺ μεγάλη, εὐρίσκομεν ὅτι τὸ εἰς τὴν Νέαν Ἑλλάδα ἀναλογοῦν

ΠΙΝΑΞ 3.

Ἐτησίᾳ κατανάλωσις οἴνου
εἰς λίτρα κατὰ κάτοικον.

Ἀρ.	Χῶρα	1900-1914	1920-1927
1	Γαλλία	140,5	147
2	Ἰταλία	118	98
3	Ἰσπανία	70	82,3
4	Ἀργεντινὴ	67,5	62,1
5	Χιλὴ	45,9	63,6
6	Πορτογαλλία	52	58,4
7	Ἑλβετία	56,5	48,8
8	Ἑλλάς	47,9	26,8
9	Οὐραγουάη	26,6	23,7
10	Ρουμανία	18	35
11	Οὐγγαρία	15	29,5
12	Σερβία	—	29,1
13	Βουλγαρία	7,5	22,8

λεμικούς χρόνους παρατηρεῖται ἐπὶ τῶν πλείστων χωρῶν αὐξήσις τοῦ καταναλισκόμενου οἴνου, ἀντίρροπος τῆς ρηθείσεως ἐλαττώσεως τῶν ἄλλων οἴνοπνευματῶδων ποτῶν,

ΠΙΝΑΞ 2.

Ἐτησίᾳ κατανάλωσις οἴνοπνευματῶδ. ποτῶν
κατὰ κάτοικον
εἰς λίτρα ἀνύδρου οἴνοπνεύματος

1	Δανία	(1910) 14,0	(1930) 1,12
2	Οὐγγαρία	» 10,3	» 1,74
3	Βέλγιον	» 7,38	» 2,27
4	Ἑλβετία	» 5,10	» 7,58
5	Γαλλία	(1925) 3,14	» 2,95
6	Γερμανία	(1926) 1,40	(1931) 0,74
7	Ἀγγλία	» 0,82	» 0,66
8	Ἑλλάς	(1911)* 0,76	(1934) 1,30

* Μόνον Παλαιᾶς Ἑλλάδος

ποσὸν εἶναι πολὺ μεγαλύτερον. Πλησιάζει εἰς τὸ διπλάσιον, ἴσως δὲ καὶ περισσότερο διὰ τινὰς περιφερείας.

Ἐνῶ δ' ἠὐξήθη τόσον σημαντικῶς ἡ χρῆσις τῶν οἴνοπνευματῶδων ποτῶν ἐν Ἑλλάδι, ἡ τοῦ οἴνου τοῦναντίον ἡλαττώθη, κατελθοῦσα εἰς πολὺ μικρὸν βαθμὸν. Ὁ πίναξ 3 δεικνύει στατιστικὴν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου τοῦ Οἴνου. Ἡ στατιστικὴ αὕτη δεικνύει πρῶτον, ὅτι ἡ Ἑλλάς καταναλίσκει κατὰ κάτοικον πολὺ ὀλιγώτερον ποσὸν οἴνου ἐκ πασῶν τῶν παραγωγῶν χωρῶν τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης (Γαλλίας, Ἰταλίας, Ἰσπανίας, Πορτογαλλίας). Δεύτερον δὲ ὅτι, ἐνῶ εἰς τοὺς μεταπο-

εις τὴν Ἑλλάδα συνέβη τὸ ἀντίθετον, ἤτοι τὸ καταναλισκόμενον ποσὸν τοῦ οἴνου ἀπὸ 47,9 λίτρα, ὡς ἦτο κατὰ μέσον ὄρον κατὰ τὰ ἔτη 1900-1914, κατῆλθεν εἰς 26,8 κατὰ τὰ ἔτη 1920-1927¹. Τοῦτο προφανῶς ὀφείλεται εἰς τὴν προσθήκην τῶν νέων χωρῶν αἵτινες, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, καταναλίσκουν κυρίως οἰνοπνευματώδη ποτά.

Ἡ καταστρεπτικὴ ἐπὶ τῆς ὑγείας ἐπίδρασις τῆς διὰ τῶν εἰρημένων νόμων παρασχεθείσης ἐλευθερίας εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ τοὺς κατοίκους τῶν μικρῶν πόλεων, πρὸς παραγωγὴν κατ' οἶκον ἀφθόνου ποσότητος καὶ χειρίστης ποιότητος οἰνοπνεύματος, εἶναι ἀνυπολόγιστος καὶ ἀποτελεῖ μέγιστον κίνδυνον τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ, οὐ μόνον τῆς παρούσης γενεᾶς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπομένων, αἵτινες θὰ φέρουν τὰ κληρονομικὰ ἕχνη τῶν ἀλκοολικῶν προγόνων των.

Αἱ ἐκ τῆς καταχρήσεως τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν βλάβαι τοῦ ὄργανισμοῦ εἶναι πολὺ συχνότεραι καὶ βαθύτεραι, ὅταν ἡ ποιότης τοῦ οἰνοπνεύματος εἶναι κακὴ. Τοιοῦτον δ' ἀτυχῶς εἶναι τὸ διὰ τῆς ζυμώσεως τῶν στεμφύλων καὶ τῶν λοιπῶν ρηθεισῶν ὑλῶν παραγόμενον καὶ διὰ στοιχειώδους ἀποστάξεως διὰ μικρῶν ἀμβύκων λαμβανόμενον ἀκάθαρτον στεμφυλόπνευμα. Τοῦτο περιέχει ἅπαντα τὰ συστατικὰ τῆς πρώτης καὶ πολλὰκις μόνης ἀποστάξεως, κεφαλᾶς καὶ οὐράς, ἄνευ παλαιώσεως, εὐρίσκονται δ' ἐν αὐτῷ πολλὰ ἀνώτερα πνεύματα, ἀμυλικόν, προπυλικόν, βουτυλικόν, ἐξυλικόν καὶ ἐπτυλικόν, ἅτινα πάντα καλοῦνται γενικῶς ζυμέλαια καὶ εἶναι λίαν δηλητηριώδη. Ἡ κατάχρησις δὲ ποτῶν περιεχόντων τοιαῦτα πνεύματα εἶναι πρὸ πάντων ἡ ἐπιφέρουσα τὰς μεγαλύτερας βλάβας τοῦ ὄργανισμοῦ. Ὁ κ. Γιαννῆρης γράφει ὅτι ἀναμφισβητήτως αἱ περισσώτεραι περιπτώσεις τῶν ἀλκοολικῶν ψυχώσεων παρατηροῦνται ἐπὶ τῶν ποιουμένων κατάχρησιν τῶν ἐξ ἀποστάξεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν (οὔζου, μαστίχης, σιπούρου, ἡδυπότων, κλπ.), ἐπὶ τῶν ὁποίων αἱ ψυχώσεις εἶναι βαρύτεραι (τρομώδη καὶ ὀξέα ἀλκοολικὰ παραληρήματα, χρόνιαι ἀλκοολικαὶ ψυχώσεις). Τῆς αὐτῆς δὲ γνώμης εἶναι καὶ οἱ λοιποὶ νευρολόγοι καὶ ψυχίατροι.

Τοιαύτας δὲ βαρείας βλάβας ἐξ ἀλκοολισμοῦ εὐρίσκομεν ἐν Ἑλλάδι συχνότερας πρὸ πάντων καθ' ἃ μέρη γίνεται μεγάλη χρῆσις οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν βόρειον Ἑλλάδα, τὴν Κρήτην καὶ τινὰ ἄλλα μέρη τῆς χώρας, ἐνῶ, εἰς ὅσα μέρη γίνεται κυρίως κατανάλωσις οἴνου, αἱ περιπτώσεις ἀλκοολικῶν ψυχώσεων εἶναι πολὺ σπανιώτεραι. Ἐπὶ τῶν ποιουμένων δὲ κατάχρησιν τοῦ οἴνου αἱ διαταραχαὶ ἐκδηλοῦνται δι' ὑποξειῶν καὶ συνηθέστερον διὰ χρόνιων καταστάσεων πολὺ ἐλαφροτέρας μορφῆς. Ἡ χρόνια δηλητηρίασις ἐξ οἴνου, ἣν καλοῦμεν οἰνισμόν, εἶναι πολὺ ἐλαφροτέρα τῆς χρόνιας δηλητηρίασεως διὰ τῶν ἐξ ἀποστάξεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἤτοι τοῦ κυρίως ἀλκοολισμοῦ.

¹ Κατὰ Μ. Γιαννοῦλην ἡ ἀναλογία κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἀνέρχεται ἐν Ἑλλάδι εἰς 41,5, ἐν δὲ τῷ Δήμῳ Ἀθηναίων εἰδικῶς κατὰ τὰ ἔτη 1930-34 εἰς 42,5 λίτρα.

Στατιστική καταρτισθείσα ἐκ τοῦ Δημοσίου Ψυχιατροῦ Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ψυχιατρικῆς Γ. Παμπούκη δεικνύει, ὅτι κατὰ τὴν 10ετίαν 1924-1933 ἐκ τῶν νοσηλευθέντων 290 ἀλκοολικῶν ψυχοπαθῶν οἱ 240, ἤτοι 80% περίπου, ἐποιοῦντο κατάχρησιν οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν καὶ οἱ λοιποὶ 50 μόνον οἴνου. Εἰδικώτερον δ' ἐκ τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς, ἐνθα ὑπάρχουν μεγάλα βιομηχανικὰ καὶ ἐργατικὰ κέντρα, οἱ πάσχοντες ἦσαν 167, ὧν οἱ 135, ἤτοι 80%, ἐξ οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν. Ἐκ Θεσσαλίας, Μακεδονίας, Θράκης, Ἠπείρου καὶ Κρήτης, ἐνθα ὡς ἐλέχθη λειτουργοῦν πολλοὶ ἄμβυκες, οἱ πάσχοντες ἦσαν 59, ὧν οἱ 53, ἤτοι 90% περίπου, ἐξ οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν.

Ἀντιθέτως δ' εἰς ἃ μέρη παράγεται ἄφθονος, καλὸς καὶ ἐλαφρὸς οἶνος, ὡς ἐν Πελοποννήσῳ, οἱ ψυχοπαθεῖς ἦσαν μόνον 24, ἐκ τούτων δὲ πάλιν οἱ πλεῖστοι (οἱ 18) ἐποιοῦντο κατάχρησιν οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν. Τέλος ἐξ 85 τοξικῶν ἐξ ἀλκοολισμοῦ τοῦ Αἰγινητείου οἱ 73 ἐποιοῦντο κατάχρησιν οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν. Ὁ καθηγητῆς Γ. Παμπούκης παρατηρεῖ ὀρθῶς τὰ ἐξῆς: Ὑπολογίζων, ὅτι τὸ μέγιστον μέρος, περίπου τὰ 70%, τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ποιεῖται χρῆσιν μόνον οἴνου, τὸ δὲ λοιπὸν μικρὸν μέρος, περίπου 30%, ποιεῖται χρῆσιν οἴνου καὶ ἄλλων οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν ἢ μόνον τοιούτων, λέγει ὅτι αἱ ἀναλογίαι τῶν ἐξ ἀλκοολισμοῦ τοξικῶν πρέπει νὰ κατανεμηθῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ὡς ἐξῆς: Ἐκ τῶν ἀλκοολικῶν ψυχοπαθῶν οἱ μὲν ποιούμενοι ἀποκλειστικῶς κατάχρησιν τοῦ οἴνου, ἤτοι οἱ ἐκ καθαρῶν οἴνου, εἶναι μόνον 3-5%, οἱ δὲ ποιούμενοι κατάχρησιν οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν μετὰ ἢ ἄνευ οἴνου, ἤτοι ἐκ τοῦ κυρίως ἀλκοολισμοῦ πάσχοντες, εἶναι τὰ 95-97%.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ἡ μεγίστη ἀνάγκη νὰ στραφῇ πάντων ἡ προσοχὴ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο πρὸς ἀναστολὴν τοῦ κακοῦ. Καὶ διὰ μὲν τὰ ἐνδεικνυόμενα νομοθετικὰ καὶ διοικητικὰ μέτρα ἄλλοι εἶναι ἀρμοδιώτεροι. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν καθαρῶς φυσιολογικὴν καὶ ὑγιεινὴν ἄποψιν τοῦ ζητήματος θεωρῶ καθήκον νὰ ὑποδείξω τὰ ἐξῆς: Πολλοὶ πρὸς καταπολέμησιν τοῦ ἀλκοολισμοῦ προτείνουν τὴν ἐντελῆ ἀπαγόρευσιν τῆς χρήσεως παντὸς οἴνου πνεύματος. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον οὔτε ἐφικτὸν εἶναι, ἀλλ' οὔτε καὶ σκόπιμον διὰ πολλοὺς εὐνόητους λόγους ἐν Ἑλλάδι. Τὸ σύστημα τῆς διὰ νόμου ἀπαγορεύσεως γενικῶς οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν ἀπέτυχεν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ. Εἷς τινὰς μάλιστα χώρας ἢ ἐντελῆς ἀπαγορεύσεις παντὸς οἴνου πνευματωδῶν ποτοῦ, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ζύθου, ἀπέφεραν ἀντίθετα τῶν προσδοκωμένων ἀποτελέσματα, διότι πρὸς κορεσμόν τοῦ πάθους των οἱ ἄνθρωποι ἔπινον λάθρα διάφορα εἶδη ἀκαθάρτου οἴνου πνεύματος καί, ὡς εὐνόητον, ἢ ἐπίδρασις τούτου ἦτο ὀλεθρία, προκαλοῦσα τὰς δεινότερας μορφὰς τοῦ ἀλκοολισμοῦ.

Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀρέσκειται καὶ ἐπιζητεῖ τὴν χρῆσιν εὐφραντικῶν καὶ ἡδονιστικῶν οὐσιῶν. Ἐνωρίτατα δ' εὔρεν, ὅτι τὸ οἴνου πνευμα

προκαλεῖ κατὰ τὴν ἀρχικὴν περίοδον τῆς δράσεώς του διεγερτικὰ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου φαινόμενα, ἐκδηλούμενα μὲ εὐχάριστον ψυχικὴν καὶ σωματικὴν διάθεσιν, καθ' ἣν προσέτι ἀμβλύνεται ἡ αἰσθησις τῶν ἐκ τῶν περιφερικῶν ὀργάνων ἀφικνουμένων εἰς τὸν ἐγκέφαλον δυσαρέστων αἰσθημάτων, ὥστε παύεται ἡ τυχὸν ὑπάρχουσα κακουχία καὶ παράγεται κατὰστασις εὐφορίας¹, συνήθως δ' ἐπέρχεται εὐθυμία, καθ' ἣν οἱ πλεῖστοι, λησμονοῦντες τὰ δεινὰ, εὐρίσκουν εὐχάριστον μὲν τὸ παρὸν, εὐελπι δὲ τὸ μέλλον. Εἰς τὴν τοιαύτην δ' ἐνέργειαν τοῦ οἴνου πνεύματος, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν μέθην, ὀφείλεται ἡ τόσον εὐρέως ἀνὰ πάντα τὸν κόσμον διαδεδομένη χρῆσις τοιούτων ποτῶν.

Πλὴν τούτου ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἀνεκάλυψε, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἡδονιστικαὶ οὐσίαι, προκαλοῦσαι ἀνάλογα φαινόμενα, ὡς εἶναι τὸ ὄπιον, τὸ χασίς, ὁ αἰθῆρ καὶ αὐτὸς ὁ καπνός. Κατὰ τοὺς τελευταίους δὲ χρόνους καὶ ἡ Ἐπιστήμη εἰσέφερε τὴν βοήθειάν της εἰς τὴν εὐκολωτέραν καὶ ταχυτέραν δηλητηρίασιν τοῦ ἀνθρώπου, παρασκευάσασα διαφόρους οὐσίας ἡδονιστικάς, ὡς τὴν μορφίνην, τὴν χλωράλην, τὴν κοκαΐνην, τὴν ἠρωΐνην κ. ἄλ., ἅτινα εἶναι πολὺ ἰσχυρότερα καὶ καταστρεπτικώτερα δηλητήρια. Παρατηρεῖται δ' ὅτι ἡ χρῆσις τοιούτων δηλητηριωδῶν οὐσιῶν, διαδιδόμενη ἐπικινδύνως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογος πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν. Πρὸς καταπολέμησιν δὲ τῆς ὀλονὲν ἐξαπλουμένης καὶ ἐπιδεινουμένης χρονίας τῶν ἀνθρώπων δηλητηριάσεως, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τῶν ἐξ ἀποστάξεως οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν καὶ ἀφ' ἐτέρου διὰ τῶν ἀλκαλοειδῶν καὶ λοιπῶν χημικῶν δηλητηρίων, ἡ μέχρι τοῦδε πεῖρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ παντελῆς ἀπαγόρευσις διὰ νόμων εἶναι ἀνίσχυρος καὶ ἀνέφικτος, πολὺ δὲ καλύτερα ἀποτελέσματα θὰ ἔχη καὶ πολὺ εὐκολώτερον θὰ περισταλῇ ἡ χρῆσις τῶν εἰρημένων δηλητηρίων διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τούτων δι' ἄλλων ποτῶν εὐφραντικῶν καὶ μεθυστικῶν, οὐχὶ βλαβερῶν εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ἀνθρώπων. Τοιαῦτα δὲ ποτὰ εἶναι ὁ οἶνος καὶ ὁ ζῦθος, ἅτινα δὲν περιέχουν ἐπιβλαβεῖς οὐσίας, τὸ δ' οἴνου πνεῦμα εὐρίσκεται ἐν αὐτοῖς εἰς μικρὰν περιεκτικότητα, ὥστε μικρὰ ἢ καὶ μετρία χρῆσις τῶν ποτῶν τούτων εἶναι ὠφέλιμος εἰς τὸν ὀργανισμόν, ἀλλὰ καὶ ἡ κατάχρησις οὐδέποτε φέρει τὰς βαρυτάτας βλάβας τῶν λοιπῶν οἴνου πνευματωδῶν ποτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἡδονιστικῶν δηλητηρίων. Ἰδίως δὲ διὰ τὴν χώραν ἡμῶν, τὴν παράγουσαν τόσην ἀφθονίαν καὶ ποικιλίαν καλοῦ καὶ εὐγεύστου οἴνου, τὸ ποτὸν τοῦτο δύναται νὰ πληρώσῃ πάσας τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀνθρώπων.

Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ οἴνου ἄλλωστε ὑπάρχουν αἱ παρατηρήσεις καὶ ἡ πείρα πολλῶν αἰώνων. Ὁ οἶνος, ὁ τόσον ὑμνηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τὸ «θεῖον ποτὸν» τοῦ Ὀμήρου², ἦτο εἰς γενικὴν χρῆσιν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἔπινον ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία, ἀλλὰ μετρίως, ὁ δὲ πινόμενος οἶνος ἦτο πάντοτε κεκραμένος μεθ' ὕδατος.

¹ Σ. ΔΟΝΤΑ, Φαρμακολογία, ἐκδ. 2α, 2, σ. 122.

² Ὀδυσ. Ι, 196.

Ἡ μεθ' ὕδατος κρᾶσις ἐγένετο ἐντὸς μεγάλου ἀγγείου, τοῦ κρατήρος¹. Εἰς τὴν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας δὲ διαρκῆ χρῆσιν τοῦ προϊόντος τῆς κρᾶσεως τοῦ οἴνου ὀφείλεται ἡ πάγκοινος ἐν Ἑλλάδι χρῆσις τοῦ ὀνόματος κρασί, ἀντὶ τοῦ οἴνου, ὅπερ εἰς τὴν νῦν ὀμιλουμένην Ἑλληνικὴν διατηρεῖται μόνον εἰς τὰ συνθετικὰ (οἰνοπώλης, οἰνοπωλεῖον, οἰνοποιός, οἰνοπαραγωγὸς κλπ.). Ἀκρατος δ' οἴνος ἐπετρέπετο κατὰ τὰ συμπόσια ὀλίγος μόνον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πότου, εἰς τιμὴν τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος².

Πολλοὶ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς ἀποφαίνονται, ὅτι ὁ οἴνος εἶναι ὠφέλιμος καὶ ἀπαραίτητος εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν καὶ ὅτι εἰς τὸν κεκμηκότα ἄνδρα δίδει μένος μέγα. Ὁ Πίνδαρος γράφει (Λ. 9, 74) ὅτι ὁ μέλας οἴνος εἶναι δυναμωτικώτατος καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον εὐάρεστος εἰς τοὺς πίνοντας, ὁ δὲ παλαιὸς οἴνος ὄχι μόνον πρὸς ἡδονήν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγιεῖαν προσφορώτατος εἶναι. Ὁ δὲ Γαληνός³ γράφει ὅτι ὁ οἴνος εἶναι ἢ πρὸς ἀπόλασιν ἢ πρὸς διαίτας ἰατρικὰς. Ὁ Πλάτων ἐν δευτέρῳ Νόμων (674 β) τὴν τοῦ οἴνου χρῆσιν φησὶν ὑγιεῖας ἕνεκα ὑπάρχειν.

Ἡ εὐχάριστος ἐπίδρασις τοῦ οἴνου ἐπὶ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως ἦτο γνωστὴ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ὁραία δ' εἶναι ἡ παρομοίωσις τοῦ Ξενοφῶντος, ὅστις λέγει ὅτι ὁ οἴνος δρῶν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων τὰς μὲν λύπας κοιμίζει ὥσπερ ὁ μανδραγόρας, τὰς δὲ φιλοφροσύνας ὥσπερ ἔλαιον φλόγα ἐγείρει.

Ὁ Ἀθήναιος, ὁ Brillat Savarin τῆς ἀρχαιότητος, λέγει ὅτι ἐκ τῶν οἴνων ὁ μὲν μέλας εἶναι θρεπτικώτατος, ὁ δὲ λευκὸς λεπτότατος καὶ ὁ κίρρος (ὑπόξανθος) ζηρὸς καὶ συντελῶν εἰς τὴν εὐκολωτέραν πέψιν. Ἀναφέρει δ' οὗτος⁴ ὅτι μεθύων ἔγραφον ὁ Αἰσχύλος τὰς τραγωδίας του, δι' ὃ ὁ Σοφοκλῆς ἐμέμφετο αὐτόν. Μεθύοντες δ' ἔγραφον τὰ ποιήματά των καὶ ὁ Ἀλκαῖος καὶ ὁ Ἀριστοφάνης. Πολλοὶ δὲ μεθυσκόμενοι λαμπρότερον ἐν τοῖς πολέμοις ἠγωνίσαντο. Ἐπίσης ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος, ὅτι παρὰ Ῥωμαίοις οὔτε ὑπηρέτης (οἰκέτης) οἶνον ἔπινεν, οὔτε γυνὴ ἐλευθέρα, οὔτε τῶν ἐλευθέρων οἱ ἔφηβοι μέχρι τριάκοντα ἐτῶν. Αἱ δὲ γυναῖκες δὲν ἐπετρέπετο νὰ πίνωσιν οἶνον, δὲν ἠδύναντο δὲ νὰ πίνωσιν οὔτε κρυφίως, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ οἴνου εἶχον, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἐγένετο ἔλεγχος αὐτῶν καὶ πρὸς τοῦτο ἐφιλοῦντο κατ' ἐκάστην ἡμέραν ὑπὸ τῶν συγγενῶν των, ὡς καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ συζύγου των, μέχρι τῶν δευτέρων ἐξαδέλφων.

Πλεῖστοι οἴνοι ἦσαν ὀνομαστοὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἀναφερόμενοι καὶ ὑπ' ἄλλων μὲν συγγραφέων, κυρίως δ' ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου (Athen, I), δηλούμενοι ἐκ τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς των, ὡς ὁ Ἀλικαρνάσσιος, ὁ Ἀμβρακιώτης, ὁ Αἰγύπτιος, ὁ Ἀλεξαν-

¹ Ὁδυσ. Α, 110.

² Πλάτωνος Συμπόσιον, ἔκδ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, σ. 32.

³ GALEN. X. 836.

⁴ Athen, Deipn. I, 33.

δριωτικός, ὁ Ἄλβανός, ὁ Σαβίνος, ὁ Ἀδριανός, ὁ Φαλερινός, ὁ Μασσαλιώτης, οἱ τέσσαρες τελευταῖοι λεπτοὶ καὶ λευκοὶ καὶ ὑποστύφοντες κατὰ Γαληνόν¹. Ὁ Μασσαλιώτης οἶνος κατὰ τὸν Ἀθήναιον² ἦτο καλός, ὀλίγος δὲ γίνεται, παχὺς καὶ σαρκώδης. Ὁ Θηβαῖος οἶνος ἦτο γλυκὺς, ὁ Κρητικὸς καὶ ὁ Θηραῖος ἡμαλακοὶ καὶ γλυκεῖς, ὁ Κύπριος λεπτότατος, ὁ Κορίνθιος σκληρός, ὁ Κερκυραῖος χαριέστατος εἰς παλαιάσιν, ὁ Θάσιος ὑπνωτικός, ὁ Κνίδιος αἵματος γεννητικός, τρώφιμος, κοιλίαν εὐλυτον κατασκευάζων. Ὁ Λέσβιος εὐώδης πάνυ μιγνυόμενος μὲ θαλάσσιον ὕδωρ. Ἡ μετὰ θαλασσίῳ ὕδατος ἀνάμιξις τοῦ οἴνου δὲν ἦτο σπανία κατὰ τὴν ἀρχαιότητα «ἡδὺν γὰρ εἶναι τὸν οἶνον παρεγχεομένης θαλάσσης»³. Ἐπίσης τεθαλασσωμένος ἐπίνετο καὶ ὁ Κῶς, ὅστις ἦτο αὐστηρὸς καὶ μελάντατος, καθ' Ἴπποκράτην. Ὁ Νάξιος οἶνος ἦτο τόσον περιφημος, ὥστε ὁ Ἀρχίλοχος παραβάλλει τοῦτον πρὸς τὸ νέκταρ. Ὁ Τροιζήνιος κατὰ Θεόφραστον ποιεῖ τοὺς πίνοντας ἀγόνους⁴. Ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ περὶ τῶν φυτῶν ἱστορίᾳ (9, 18, 10) λέγει ὅτι ἐν Ἡραίᾳ τῆς Ἀρκαδίας ἐγένετο οἶνος, ὃς τοὺς μὲν ἄνδρας πινόμενος διεγείρει, τὰς δὲ γυναῖκας τεκούσας ποιεῖ.

Ἡ νῦν τόσον καλοὺς οἶνους παράγουσα Σάμος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα παρῆγε πολὺ ὀλίγους καὶ ὑδατώδεις. «Σάμος ἐστὶ δ' οὐκ εὖοινος, καίπερ εὖοινοῦσῶν τῶν κύκλω νήσων, οἶον Χίου καὶ Λέσβου καὶ Κῶ Περὶ μὲν οἶνους οὐ πάνυ εὐτυχεῖ Σάμος, τὰ δ' ἄλλα εὐδαίμων»⁵.

Λίαν ὀνομαστός οἶνος ἦτο ὁ Χῖος καὶ ἰδίως ὁ Ἀριούσιος (Arvisium), ἀπὸ τοῦ ὀμωνύμου χωρίου τῆς Χίου, φημιζόμενος ὡς πεπτικός, τρώφιμος, αἵματος χρηστοῦ γεννητικός, προσηνέστατος⁶. Ὁ Χῖος ἀπαλότερος, εὐτροφος, πότιμος, ἦττον μεθύσκων, ρεύματος σταλτικός, χρήσιμος εἰς τὰ ὀφθαλμικά⁷. Περὶ τοῦ Χίου οἴνου ὁ Ἀθήναιος γράφει⁸ «Θεόπομπος δὲ φησὶ παρὰ Χίοις πρώτοις γενέσθαι τὸν μέλανα οἶνον, καὶ τὸ φυτεύειν δὲ καὶ θεραπεύειν ἀμπέλους Χίους πρώτους παρ' Οἰνοπίωνος τοῦ Διονύσου. . . τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις μεταδοῦναι». Διὰ τὸν Χῖον οἶνον ἐκαυχᾶτο καὶ ὁ Δημήτριος, ὁ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀπόγονος, λέγων «ἐλευθερίως ζῶ, καὶ γὰρ ἐταίραν ἔχω τὴν καλλίστην καὶ πίνω Χῖον οἶνον»⁹.

Ἐκ τῶν ἰταλικῶν δ' οἴνων ἀναφέρονται ὡς ἄριστοι ὁ Σουρεντῖνος (Surrentinum), ὁ Φαλερινός (Falernum), ὁ Φαυστιανός (Faustianum), ὁ Φουνδανός (Fundana), ὁ Σιγνῖνος καὶ πλεῖστοι ἄλλοι. Ὁ Παῦλος Αἰγινήτης¹⁰ συνίστα τὸν παλματιανὸν οἶνον (vinum palmatianum) κατὰ τῆς χολέρας.

Οἱ ἐν Ἑλλάδι νῦν παρασκευαζόμενοι οἶνοι εἶναι πολλοὶ καὶ ποικίλοι, διαφέροντες

¹ Galen. XI, 87.

² Athen. I, 27 C.

³ Athen. A, 47, β.

⁴ Athen. I, 31.

⁵ Strab. 14, 637.

⁶ Athen. I, 33.

⁷ Diosc. 5, 10.

⁸ Athen. I, 26 β.

⁹ Athen. IV, 167 E.

¹⁰ Paulus Aegineta III, 39.

κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὸν τόπον τῆς προελεύσεως τῶν σταφυλῶν, ὡς καὶ τὸν τρόπον τῆς παρασκευῆς. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐλληνικῶν οἴνων ὁμοιάζουσι κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον πρὸς ἀναλόγους οἴνους ἄλλων χωρῶν, κατὰ τὰ τελευταῖα δ' ἔτη παρατηρεῖται μεγάλη προσπάθεια πρὸς παρασκευὴν εὐγενεστέρων εἰδῶν. Ὑπάρχει ὅμως καὶ εἶδος τι ἐλληνικοῦ οἴνου ἐντελῶς ἰδιάζοντος καὶ πολὺ διαφόρου τῶν λοιπῶν κατὰ τε τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὄσμην. Ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐλληνικὸς οὗτος οἴνος, ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων παρασκευαζόμενος ἐν Ἑλλάδι, εἶναι ὁ ρητινίτης.

Εἶναι πολὺ πιθανόν, ὅτι ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐγένετο ἐν Ἑλλάδι συνδυασμὸς τῶν προϊόντων τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς πεύκης, ἀμφοτέρων ἀφθονώτατα ἀείποτε φυομένων ἐν αὐτῇ. Τοῦτο δ' ὑποδηλοῦται καὶ ἐκ τῆς παραστάσεως τοῦ Βάκχου, φέροντος τὸν θύρσον μετὰ κώνου πεύκης. Ἀπόδειξις δ' εἶναι, ὅτι μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων εἰδῶν τῶν οἴνων οἱ Ἑλληνες ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων παρεσκευάζον καὶ οἴνους περιέχοντας προϊόντα πεύκης, προστιθέντες εἰς τὸ γλεῦκος κώνους πεύκης πρὸς παρασκευὴν τοῦ κωνία οἴνου, ἢ ρητίνην πρὸς παρασκευὴν τοῦ πισσίτου ἢ ρητινίτου οἴνου: «οἴνος πισσίτης σκευάζεται διὰ πίσεως ὑγρᾶς καὶ γλεῦκος» (Διοσκ. 5, 48). «Οἴνος ρητίνην πιτυίνην ἔχων» (Διοσκ. 5, 35). Συνηθέστερον δ' ἐγένετο τοῦτο εἰς τὴν Εὐβοίαν «καὶ τῆς ρητίνης ὑπομιγνύουσι πολλοὶ τῷ οἴνῳ καθάπερ οἱ Εὐβοεῖς τῶν ἐλληνικῶν»¹.

Ἡ ἀρχὴ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ρητίνης πρὸς παρασκευὴν ρητινίτου οἴνου ἴσως ὀφείλεται εἰς τυχαίαν τὸ πρῶτον ἐναποθήκευσιν οἴνου εἰς βαρέλια ἐκ ξύλου πεύκης, ἐξ ἧς οὗτος προσεκτῆσατο τὸν ὄσμην καὶ τὴν γεῦσιν τῆς ρητίνης, ἣτις ἐγένετο εὐχαρίστως ἀποδεκτή. Πιθανῶς δ' ἡ ἀνάγκη τῆς διατηρήσεως τοῦ οἴνου ἐπὶ μακρότερον χρόνον ἀναλλοιώτου, λόγῳ τοῦ θερμοῦ κλίματος τῆς Ἑλλάδος, ἤγαγεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς χρησιμοποίησεως ρητίνης, ἣτις περιέχει τερεβινθέλαιον. Τοῦτο δὲ συλλεγόμενον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ οἴνου προφυλάσσει αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἀέρος καὶ ἀπὸ τῆς προσπτώσεως ἀνεπιθυμητῶν μικροοργανισμῶν².

Ὁ εἰδικὸς οὗτος οἴνος ἐξακολουθεῖ συστηματικῶς παρασκευαζόμενος εἰς τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὴν Εὐβοίαν καὶ τινὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου. Εἰς πολλὰ χωρία τῶν εἰρημένων μερῶν ὁ ρητινίτης εἶναι τὸ μόνον παρασκευαζόμενον καὶ καταναλισκόμενον εἶδος οἴνου.

Φαίνεται δ' ὅτι οἱ Ἑλληνες εἶχον διαδόσει τὸν ρητινίτην καὶ εἰς ξένας χώρας, διότι εἰς τὸν Πλούταρχον εὐρίσκομεν τὸ ἐξῆς χωρίον: «Ἐκ δὲ τῆς περὶ Βίενναν τῆς Γαλατίας ὁ πισσίτης οἴνος κατασκευάζεται, διαφερόντως τιμώμενος ὑπὸ Ρωμαίων»³.

Ἡ ἐκ τῆς πεύκης συλλεγομένη ρητίνη προστίθεται εἰς τὸ γλεῦκος εὐθύς ἐξ ἀρχῆς

¹ Plut. Symp. 5, 3, 1.

² ΣΠ. ΓΑΛΑΝΟΥ, Χημεία τῶν τροφίμων καὶ εὐφραντικῶν, 1934, σ. 773.

³ Plut. Mor. 676, B.

τῆς ζυμώσεως καὶ εἰς ἀναλογίαν 3-6⁰/₀. Ὁ νόμος 3501 ἀπαγορεύει τὴν ὑπὲρ τὰ 6⁰/₀ ποσότητα ρητίνης. Τὰ συστατικὰ τοῦ ρητινίτου, κατὰ τὰς ἀναλύσεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Θ. Σταθοπούλου, ἔχουν ὡς ἐξῆς: Οἰνόπνευμα 9, 64-11, 60, ἐκχύλισμα 2, 36-2, 82⁰/₀, σάκχαρον 0,13-0,22⁰/₀, δξύτης 0,62-0,95⁰/₀, γλυκερίνη 0,48-0,97⁰/₀, τέφρα 0,20-0,31⁰/₀, θειϊκὰ ἄλατα (γύψος) 0, 10-0, 21⁰/₀¹.

Οἱ λοιποὶ ἐπιτραπέζιοι ἐλληνικοὶ οἴνοι περιέχουν οἰνόπνευμα κυμαινόμενον συνήθως μεταξὺ 11-15 βαθμῶν. Οἱ δὲ γλυκεῖς ἐπιδόρπιοι εἶναι πλούσιοι εἰς σάκχαρον καὶ ἔχουν οἰνόπνευμα συνήθως 12-19,5⁰/₀².

Ὁ ρητινίτης οἶνος εἶναι, ἀναλόγως τοῦ εἴδους τῶν σταφυλῶν, χρώματος λευκοῦ ἢ μᾶλλον ξανθοῦ ὡς τοῦ μέλιτος, ἢ ροδίνου, ἔχει ὁσμὴν ἰδιόζουσαν ἀρωματικὴν τῆς πεύκης, ὀφειλομένην κυρίως εἰς τὸ τερεβινθέλαιον καὶ γεῦσιν μᾶλλον ἢ ἤττον σαφῶς πικρίζουσαν. Ὁ διὰ πρώτην φοράν δοκιμάζων τὸν ρητινίτην εὐρίσκει αὐτὸν οὐχὶ εὐχάριστον, τόσον ἕνεκα τῆς ὑποπίκρου γεύσεως, ὅσον καὶ ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ τερεβινθελαίου. Ἀλλὰ μετὰ τινὰς δοκιμὰς, πολλάκις μετὰ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην, ἡ πόσις τοῦ ρητινίτου ἀρχίζει νὰ γίνεται εὐχάριστος τόσον, ὥστε ὀλίγοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι, ἀκόμη καὶ μεταξὺ τῶν ἐν Ἑλλάδι βιούντων ξένων, οἱ μὴ ἀρεσκομένοι καὶ μὴ προτιμῶντες τὸν ρητινίτην παντὸς ἄλλου εἴδους οἴνου.

Ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως ὁ ρητινίτης εἶναι πολὺ ὠφέλιμος εἰς τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὀρεκτικὸς καὶ ἐπιτραπέζιος, πινόμενος κατὰ μικρὰς ποσότητας, ὀλίγην ὥραν πρὸ τοῦ φαγητοῦ καὶ κατὰ τὸ γεῦμα. Ἐνεκα τῶν συστατικῶν τῆς ρητίνης καὶ δὴ τῶν πικρῶν οὐσιῶν καὶ τοῦ τερεβινθελαίου, ὁ ρητινίτης οἶνος διεγείρει ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἶδος τὴν ὄρεξιν καὶ διευκολύνει τὴν πέψιν ἐν τῷ στομάχῳ. Ταῦτα δ' ὀφείλονται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ οἴνου τούτου προκαλουμένην ἀφθονωτέραν ἔκκρισιν τῶν πεπτικῶν ὑγρῶν καὶ εἰς τὰς ζωηροτέρας κινήσεις τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος, ἐξ ὧν ἡ πέψις καὶ ἡ ἀπορρόφησης τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν γίνεται εὐκολωτέρα καὶ ταχυτέρα.

Πρὸς τούτοις τὸ ἀπορροφώμενον τερεβινθέλαιον προκαλεῖ ἀφθονωτέραν τὴν διούρησιν καὶ καθιστᾷ ἄσηπτον τὸ οὖρον. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν πνευμόνων ἔχει ὠφέλιμον ἐπίδρασιν ἡ πόσις τοῦ ρητινίτου, διότι μέρος τοῦ τερεβινθελαίου, ἀποβαλλόμενον ἀναλλοίωτον διὰ τῶν πνευμόνων, δρᾷ ἀντισηπτικῶς ἐπὶ τούτων. Ἡ διὰ τῶν πνευμόνων ἀποβολὴ τερεβινθελαίου γίνεται αἰσθητὴ καὶ ἐκ τῆς ἰδιόζουσης ὁσμῆς τοῦ ἐκπνεομένου ἀέρος, ὅστις ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν πόσιν ρητινίτου ἀποκτᾷ τὸ ἀρωμα τῆς πεύκης³.

¹ S. DONTAS, Le vin en Grèce, un vin particulier. Le vin comme aliment. Œnisme et alcoolisme. L'expérience grecque. *Bulletin international du vin*, 1934, N° 76, p. 50.

² Σ. ΓΑΛΑΝΟΥ, Χημεία τροφίμων, σ. 772, 775. Ε. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, Χημεία τῶν τροφίμων καὶ ποτῶν, 1926, σ. 316.

³ ΣΠ. ΔΟΝΤΑ, Ἡ ὑγιεινὴ ἀξία τοῦ ρητινίτου οἴνου. *Ἑλληνικὴ Ἀμπελογορία καὶ Οἰνολογία*, 5, Αὐγουστος, 1933.

“Ενεκα τῶν ρηθέντων προτερημάτων τοῦ ρητινίτου, ὅστις εἶναι ὑγιεινός, χρησιμεύων ἰδίως ὡς ὀρεκτικός καὶ πεπτικός οἶνος χωρὶς νὰ φέρῃ ἰδιαιτέραν τινὰ βλάβην εἰς τὸν ὀργανισμόν, ὁ ρητινίτης γίνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιζήτητος καὶ ἡ παρασκευὴ του πολλαπλασιάζεται, ὥστε, ἐνῶ μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ κατανάλωσις ρητινίτου περιορίζετο μόνον εἰς τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα μέρη, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἐπεκτείνεται βαθμηδὸν καθ’ ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα.

“Ὅσον δ’ ἀφορᾷ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου γενικῶς, νομίζω καλὸν νὰ προσθέσω τὰ ἐξῆς: Ἡ χρῆσις τοῦ οἴνου δὲν εἶναι μόνον πρὸς ἀπόλαυσιν ἢ πρὸς διαίτας ἰατρικὰς, ὅπως ἔλεγεν ὁ Γαλήνης, ἀλλὰ καὶ πρὸς θρέψιν τοῦ ὀργανισμοῦ, διότι ὁ οἶνος εἶναι σιτίον χρησιμώτατον, μάλιστα δὲ καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὴν διατροφήν παντός ἐργαζομένου καὶ ἀτελῶς σιτιζομένου ἀτόμου. Διὰ τοῦ οἴνου ὑποβοηθεῖται καὶ συμπληροῦται ἡ ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἀνταλλαγὴ τῆς ὕλης. Διότι ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ οἴνου εἰσάγονται εἰς τὸν ὀργανισμόν θρεπτικὰ καὶ ἐν γένει ὠφέλιμοι καὶ συμπληρωματικὰ τῆς θρέψεως οὐσίαι, ὀργανικὰ καὶ ἀνόργανοι, ἥτοι οἰνόπνευμα, σάκχαρον, ὀξέα, ἄλατα, βιταμῖναι, κλπ. Ἄπαντα δὲ τὰ συστατικὰ τοῦ οἴνου ταχέως ἀπορροφῶνται καὶ ὀλοσχερῶς σχεδὸν χρησιμοποιοῦνται ἐν τῷ ὀργανισμῷ.

Τὸ δ’ οἰνόπνευμα εἶναι καύσιμος ὕλη μὲ μέγιστον συντελεστὴν χρησιμοποίησεως καὶ μεγάλην λανθάνουσαν ἐνέργειαν, διότι 1 γρ. οἰνοπνεύματος καιόμενον παράγει 7 μεγάλας θερμίδας¹, λαμβανομένης δ’ ὑπ’ ὄψιν τῆς πολὺ μικρᾶς τιμῆς τοῦ οἴνου ἐν Ἑλλάδι κατανοεῖται πόσῃν μεγάλῃν σημασίαν ἔχει τὸ ζήτημα τοῦτο διὰ τὴν διατροφήν τοῦ λαοῦ. Μετὰ τὸν ἄρτον καὶ τὰ ὄσπρια, ὁ οἶνος καὶ τὰ γεώμηλα καὶ αἱ ἐλαῖαι παρέχουν εἰς τὸν λαὸν τὰς περισσοτέρας καὶ εὐθηνότερας θερμίδας, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ κατωτέρω συγκριτικοῦ πίνακος (πίναξ 4).

Διὰ δὲ τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ ἐν γένει τοὺς χωρικοὺς ὁ οἶνος ἀποτελεῖ τὸ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς τροφῆς, διότι δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ τροφή τῶν χωρικῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ λαοῦ ἐν γένει ἐν Ἑλλάδι, εἶναι πολὺ λιτή, σχετικῶς πρὸς τὴν τῶν ἄλλων λαῶν, τὸ ἔλλειμα δὲ τῆς λοιπῆς τροφῆς κατ’ ἀνάγκην καλύπτεται διὰ τῆς πόσεως ἀναλόγου ποσότητος οἴνου.

Ἡ σημασία δὲ τοῦ οἴνου κατανοεῖται ἐκ τοῦ ὅτι πᾶς χωρικός ἐν Ἑλλάδι φροντίζει ν’ ἀποκτήσῃ κυρίως τὸν σῖτον, τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον τῆς οἰκογενείας του δι’ ὄλον τὸ ἔτος. Ὁ ἄρτος, τὸ ἔλαιον καὶ ὁ οἶνος εἶναι τὰ κυριώτερα σιτία τῆς καθ’ ἑκάστην διατροφῆς τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Ἐὰν ἀπὸ τὸ σιτηρέσιον τοῦ χωρικοῦ καὶ τοῦ ἐργάτου ἀφαιρεθῇ ὁ οἶνος, τὸ ὑπολειπόμενον ποσὸν τῆς τροφῆς δὲν εἶναι

¹ S. DONTAS, L'action physiologique du vin sur l'organisme, *Bulletin International du Vin*, 1934, N° 75, p. 80.

επαρκές δια τὰς ἀνάγκας τοῦ ὄργανισμοῦ, οὔτε εἶναι εὐκολος ἢ ἀντικατάστασις τοῦ οἴνου δι' ἄλλου σιτίου ἴσης ἀξίας.

Πλὴν τοῦ οἴνου καὶ ὁ ζῦθος πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ὑγιεινὸν ποτόν, διότι περιέχει πολλὰς ὠφελίμους καὶ θρεπτικὰς οὐσίας, ὀλίγον δ' οἰνόπνευμα καὶ εἰς πυκνότητα πολὺ μικροτέραν τῆς τοῦ οἴνου. Νομίζω ὅμως, ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ ζύθου δὲν εἶναι εὐκὸλον νὰ γενικευθῇ παρ' ἡμῖν εἰς βαθμὸν, ὥστε διὰ τούτου νὰ καταπολεμηθῶν τὰ ἄλλα βλαβερὰ ποτά. Τὴν μεγάλην καὶ εὐρεῖαν διάδοσιν τοῦ ζύθου παρὰ τῷ λαῷ ἐμποδίζουν, πλὴν τῆς ὑψηλῆς τιμῆς του, τὰ ἐξῆς: Ὁ ζῦθος εἶναι ποτόν λίαν εὐπαθές, ἀπαιτοῦν ὠρισμένους ὅρους πρὸς διατήρησιν τῆς καλῆς γεύσεώς του. Διότι εὐθύς ὡς

ΠΙΝΑΞ 4.

Θερμιδικὴ ἀξία ἐλληνικῶν τροφίμων.

Εἶδη τροφίμων κατ' ὄκῳν	¹ Ἀξία τῆς ὀξείας εἰς δραχμῆς	Θερμίδες περιεχόμεναι εἰς τὴν ὀκῳν	² Ἀπόκλιμα θερμίδων ἐκ τῆς μονοφασίας καὶ τῆς ἀποβολῆς ἀπέπτων	Θερμίδες ἀπολαμβανόμεναι ὑπὸ τοῦ ὄργανισμοῦ	Ποσὸν ἀγοραζομένων θερμίδων μὲ 1 δραχμὴν	Ποσὸν χρησιμοποιουμένων ὑπὸ τοῦ ὄργανισμοῦ θερμίδων μὲ 1 δραχμὴν
Ἄρτος (ἐκ σίτου)	8	2.400	10%	2.160	300	270
Κρέας (ὠμὸν, μετρίου πάχους, καθαρὸν ἀνευ ὀστέων καὶ τενόντων)	50	1.800	20-40%	1.080-1.440	36	22-29
Ὄσπρια (ξηρά, ἄβραστα)	15	3.600	50%	1.800	240	120
Γεώμηλα (ἄβραστα)	5	700	40%	420	140	84
Ἐλαῖα (σάρκομα : πυρήν) 3 : 1	20	3.000	50%	1.500	150	75
Τυροὶ ἐλληνικοὶ (σκληροὶ μαλακοὶ)	80 40	3.200-6.400 2.400-5.600	5-10%	3.000-6.000 2.000-5.000	40-80 60-140	35-75 50-125
Οἶνος ἐλληνικὸς 10%	10	850	—	820	85	82
Ζῦθος ἐλληνικὸς 50,0	24	540	—	520	22	21

ἐκλυθῆ μέγα μέρος τοῦ περιεχομένου ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἢ ὡς μεταβληθῆ ἢ ὠρισμένη θερμοκρασία, ἰδίως ὅταν θερμανθῆ πέραν βαθμοῦ τινος, ἢ γεῦσις τοῦ ζύθου γίνεται οὐχὶ πολὺ εὐχάριστος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν τὰ ἐξῆς:

Ὁ ἀλκοολισμὸς αὐξάνεται καὶ ἐξαπλοῦται ἐπικινδύνως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἰδίως εἰς ὠρισμένα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Αἴτιον δὲ τούτου εἶναι ἡ κατάχρησις τῶν ἐξ ἀποστάξεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Πρὸς καταπολέμησιν τοῦ ἀλκοολισμοῦ ἢ ἀπαγόρευσις τῆς χρήσεως γενικῶς παντὸς οἰνοπνεύματος, οὔτε σκόπιμος, ἀλλ' οὔτε ἐφικτὴ εἶναι. Τοῦναντίον ὁ κατάλληλος τρόπος πρὸς μετριάσμον, κατὰ τὸ δυνατόν, τοῦ ἀλκοολισμοῦ εἶναι ἡ εὐρυτέρα διάδοσις τῆς χρήσεως τοῦ φυσικοῦ οἴνου, πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν βλαβερῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Ἡ μετρία χρῆσις τοῦ ἀφθονοῦντος ἐν Ἑλλάδι φυσικοῦ οἴνου καὶ ἰδίως τοῦ ὑγιεινοῦ ρητινίτου εἶναι ὠφέλιμος εἰς τὸν ὄργανισμόν, χωρὶς νὰ φέρῃ βλάβην. Εἰς τοὺς ἐργαζομένους

μάλιστα και ανεπαρκώς τρεφομένους ο οίνος είναι αναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς τροφῆς.

Διὰ τῆς διαδόσεως δὲ τῆς χρήσεως τοῦ οἴνου δύναται νὰ προληφθῆ καὶ ἡ ἐξ ἄλλων δηλητηρίων τοξικομανία.

Τελευτῶν δ' ὀφείλω νὰ τονίσω, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ ἀλκοολισμοῦ ἐν Ἑλλάδι πρέπει νὰ ἐπισύρῃ σύντονον τὴν προσοχὴν πάντων τῶν δυναμένων νὰ συμβάλουν καθ' οἶον-δήποτε τρόπον εἰς τὴν περιστολὴν τοῦ κακοῦ τούτου. Διότι ὁ κίνδυνος εἶναι μέγιστος. Ὡς γνωστόν, εἴμεθα φυλὴ πολὺ νευρική. Τὸ νευρικὸν μας σύστημα εἶναι πολὺ εὐαίσθητον καὶ εὐδιέγερτον, ἡ βαλβίς τοῦ ἐρεθισμοῦ εἶναι πολὺ μικρά, ὥστε καὶ ἀσθενέστατα ἔτι ἐρεθίσματα εἶναι ἱκανὰ νὰ προκαλέσουν νευρικὴν διέγερσιν. Ἐρεθίσματα μέτρια καὶ συνήθη δι' ἄλλους λαοὺς εἶναι μέγιστα δι' ἡμᾶς. Ἡ μεγάλη νευρική διεγερσιμότης ἔχει ἀγαθὰ, διότι προκαλεῖ μεγαλουργήματα, ἔχει ὅμως καὶ κακὰ ἀποτελέσματα, τὰς παραφοράς.

Τὸ εὐδιέγερτον δὲ νευρικὸν σύστημα εἶναι ἰδιαζόντως εὐπαθὲς πρὸς τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὰ ἄλλα νευροτρόπα δηλητήρια καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προφυλασσώμεθα ἀπὸ τοιούτων βλαβερῶν ἐπιδράσεων πολὺ περισσότερον τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Εὐρώπης.

RÉSUMÉ

L'alcoolisme augmente et s'étend ces dernières années de façon inquiétante en certaines parties de la Grèce. Ceci est dû à l'abus des boissons alcooliques distillées. La prohibition absolue de toute sorte de boissons alcooliques étant impossible et inefficace, la meilleure façon pour lutter contre l'alcoolisme c'est de répandre l'usage du vin naturel, qui remplacerait les boissons alcooliques nuisibles.

L'usage modéré du vin naturel, loin de nuire, est au contraire utile et salutaire à l'organisme. Pour les paysans et la classe ouvrière en général, dont l'alimentation est insuffisante, le vin est un aliment nécessaire, qui complète une nourriture déféctueuse.

Propager l'usage du vin naturel c'est non seulement combattre l'alcoolisme, mais aussi lutter contre la toxicomanie moderne.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΧΗΜΕΙΑ.—Sur le dosage du monométhyl- et diméthyl-arsinate de sodium par acidimétrie*, par *G. N. Thomis*. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Ἐμμ. Ἐμμανουήλ.

Ayant appliqué en collaboration avec le Dr. D. Iatridès les principales méthodes de dosage de l'arsenic en combinaison organique, en insistant

* Γ. Ν. ΘΩΜΗ.—Ἐπὶ τοῦ ὄξεομετρικοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ μονο- καὶ διμεθυλαρσινικοῦ νατρίου.